Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

19. juuli 2012*

Protokoll Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja kohta — Artikkel 36 — Protokoll Euroopa ühenduste privileegide ja immuniteetide kohta — Artiklid 13, 15 ja 23 — Euroopa Keskpanga asukohaleping — Artikkel 15 — Saksa sotsiaalõiguse selliste sätete kohaldatavus Euroopa Keskpanga töötajate suhtes, mis näevad ette vanematoetuse

Kohtuasjas C-62/11,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Hessisches Landessozialgericht'i (Saksamaa) 4. veebruari 2011. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 10. veebruari 2011, menetluses

Land Hessen

versus

Florence Feyerbacher,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts ja J.-C. Bonichot, kohtunikud A. Rosas, R. Silva de Lapuerta, K. Schiemann (ettekandja), A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, E. Jarašiūnas ja C. G. Fernlund,

kohtujurist: N. Jääskinen,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— F. Feyerbacher ise,

— Saksamaa valitsus, esindaja: T. Henze,

— Euroopa Komisjon, esindajad: F. Clotuche-Duvieusart ja B. Eggers,

— Euroopa Keskpank (EKP), esindajad: E. Carlini ja M. López Torres,

olles 24. mai 2012. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab 18. septembril 1998 Saksamaa valitsuse ja Euroopa Keskpanga vahel sõlmitud lepingu selle institutsiooni asukoha kohta (*BGBl* 1998 II, lk 2745; edaspidi „asukohaleping"), eelkõige selle lepingu artikli 15, koostoimes protokolli Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja kohta (EÜT 1992, C 191, lk 68) EÜ asutamislepingule lisatud redaktsioonis (edaspidi „protokoll EKPS ja EKP põhikirja kohta") artikliga 36, tõlgendamist.

2 See taotlus on esitatud F. Feyerbacheri ja Land Hesseni (edaspidi „Hesseni liidumaa") vahelises kohtuvaidluses seoses keeldumisega maksta vanematoetust.

Õiguslik raamistik

Privileegide ja immuniteetide protokoll

3 8. aprilli 1965. aasta Euroopa ühenduste privileegide ja immuniteetide protokolli (EÜT 1967, 152, lk 13) EÜ ja Euratomi asutamislepingutele lisatud redaktsioonis, mis on kohaldatav põhikohtuasja asjaoludele (edaspidi „privileegide ja immuniteetide protokoll"), artikkel 13 sätestas:

„Kooskõlas tingimuste ja menetlusega, mille on kinnitanud nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal, on ühenduste ametnikud ja muud teenistujad kohustatud maksma ühendustele maksu töö- ja muudelt tasudelt, mida ühendused neile maksavad.

Töö- ja muud tasud, mida ühendused neile maksavad, on vabastatud riigimaksudest."

4 Selle protokolli artikkel 15 nägi ette järgmist:

„Nõukogu kinnitab komisjoni ettepaneku põhjal ühehäälselt ühenduste ametnike ja muude teenistujate sotsiaalkindlustustagatiste kava."

5 Nimetatud protokolli artikli 23 esimene lõik sätestas:

„Käesolevat protokolli kohaldatakse ka Euroopa Keskpanga [EKP], selle organite liikmete ja selle personali suhtes, ilma et see piiraks [EKPS ja EKP põhikirja] käsitleva protokolli sätete kohaldamist."

Protokoll EKPS ja EKP põhikirja kohta

6 Protokolli EKPS ja EKP põhikirja kohta artikli 36 lõiked 1 ja 2 põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas redaktsioonis olid sõnastatud nii:

„36.1. Juhatuse ettepaneku põhjal kehtestab EKP nõukogu EKP personali teenistustingimused.

36.2. Euroopa Kohus on pädev laiendama kõiki vaidlusi EKP ja tema töötajate vahel neis piirides ja tingimustel, mis on sätestatud teenistustingimustes."

Asukohaleping

7 Asukohalepingu preambuli viienda lõigu kohaselt on selle eesmärk „määrata kindlaks [EKP] privileegid ja immuniteedid Saksamaa Liitvabariigis vastavalt privileegide ja immuniteetide protokollile". [siin ja edaspidi on osundatud lepingut tsiteeritud mitteametlikus tõlkes]

8 Sama preambuli kuuenda lõigu kohaselt sõlmiti see leping, „arvestades vajadust tagada, et [EKP-l] oleks võimalik Saksamaa Liitvabariigis saavutada oma eesmärke ja täita oma ülesandeid täielikult ja tõhusalt".

9 Kõnealuse lepingu artikli 1 pealkirjaga „Mõisted" lõige 9 täpsustab:

„töötajad – EKP töötajad nõukogu 25. märtsi 1969. aasta määruse (Euratom, ESTÜ, EMÜ) nr 549/69, millega määratakse kindlaks Euroopa ühenduste ametnike ja muude teenistujate kategooriad, kelle suhtes kohaldatakse Euroopa ühenduste privileegide ja immuniteetide protokolli artiklit 12, artikli 13 teist lõiku ja artiklit 14 (EÜT L 74, lk 1; ELT eriväljaanne 01/01, lk 39), mida on muudetud nõukogu 5. juuni 1998. aasta määrusega (EÜ, ESTÜ, Euratom) nr 1198/98 (EÜT L 166, lk 3; ELT eriväljaanne 01/01, lk 442), artikli 4c tähenduses."

10 Asukohalepingu artikkel 15 „Saksamaa töö- ja sotsiaalõiguse kohaldamatus" sätestab:

„Arvestades [protokolli EKPS ja EKP põhikirja kohta] artiklit 36, ei kohaldata juhatuse liikmete ja töötajate töölepingutingimuste suhtes Saksamaa Liitvabariigi töö- ja sotsiaalõiguse materiaalõiguslikke ja menetlusnorme."

EKP töölepingutingimused

11 Protokolli EKPS ja EKP põhikirja kohta artikli 36 lõike 1 alusel võttis EKP nõukogu vastu Euroopa Keskpanga töötajate töölepingutingimused („Conditions of Employment for Staff of the European Central Bank") (edaspidi „EKP töölepingutingimused"). EKP töölepingutingimuste artikli 9 punktid a ja c näevad ette:

„EKP ja selle töötajate vahelisi töösuhteid reguleerivad vastavalt käesolevatele töölepingutingimustele sõlmitud töölepingud. Töölepingutingimuste üksikasju täpsustavad juhatuse poolt vastu võetavad ametieeskirjad.

[...]

Töölepingutingimuste suhtes ei kohaldata ühegi liikmesriigi õigusnorme […]" [siin ja edaspidi on osundatud töölepingutingimusi tsiteeritud mitteametlikus tõlkes]

12 EKP töölepingutingimuste artiklid 21, 24 ja 36 täpsustavad, et kõik neis nimetatud hüvitised „täiendavad teisi samalaadseid teistest allikatest makstavaid hüvitisi. EKP töötajad on kohustatud selliseid hüvitisi, mis arvatakse maha EKP poolt makstavatest hüvitistest, taotlema ja deklareerima".

13 EKP töölepingutingimuste artikli 29 kohaselt on EKP töötajatel õigus saada tasustamata lapsehoolduspuhkust. Lisaks sellele sätestab Euroopa Keskpanga töötajate ametieeskirja („European Central Bank Staff Rules") artikli 5 lõige 11, et lapsehoolduspuhkust võib võtta maksimaalselt kuni kolm aastat hooldatava lapse kohta, kuid samal töötajal ei ole siiski õigust saada lapsehoolduspuhkust kokku rohkem kui kuus aastat. Lapsehoolduspuhkuse ajal säilivad töötajal õigused lapsehooldustasule, koolitoetusele, invaliidsuspensionile ja hüvitisele surma puhul, kuuludes samal ajal ka EKP pensioniskeemi alla ilma, et tasutaks vastavaid makseid. Töötajal säilib samuti vastava makse tegemise kaudu EKP haigus- ja õnnetusjuhtumikindlustus.

Saksamaa õigus

14 5. detsembri 2006. aasta Bundeselterngeld- und Elternzeitgesetz'i (vanematoetust ja lapsehoolduspuhkust käsitlev seadus, *BGBl*. 2006 I, lk 2748, edaspidi „BEEG") § 1 lõige 1 sätestab:

„Vanematoetusele on õigus igaühel, kes:

1) elab või kelle alaline elukoht on Saksamaal,

2) elab koos oma lapsega,

3) hooldab ja kasvatab ise seda last ja

4) ei tööta või ei tegele kutsetegevusega täiskohaga."

15 BEEG § 3 lõike 3 esimene lause näeb ette:

„Hüvitised, mis on võrreldavad vanematoetusega ning mida võib väljaspool Saksamaad või rahvusvaheliselt või riigiüleselt organisatsioonilt taotleda isik, kes vastab § 1 kehtestatud tingimustele, arvatakse vanematoetusest maha juhul, kui need on ette nähtud samaks ajavahemikuks ning kui Euroopa Ühenduse asutamislepingu alusel vastu võetud määrused ei ole kohaldatavad."

16 BEEG § 2 lõike 1 kohaselt tuleb vanematoetuse summa arvutamisel „arvestada […] vastavalt Einkommensteuergesetz'ile [tulumaksuseadus] Saksamaal maksustatava tulu summat".

17 Erstes Buch Sozialgesetzbuch – Allgemeiner Teil'i (sotsiaalkindlustusseadustiku I raamat) §-d 30 ja 31 sätestavad:

„§ 30

(1) Käesoleva seadustiku sätteid kohaldatakse iga isiku suhtes, kes elab või kelle alaline elukoht on selle kohaldamisalas.

(2) Käesolev seadustik ei kahjusta rahvusvahelise või riikideülese õiguse norme. [...]

§ 31

Käesolevas seadustikus sätestatud õigusi ja kohustusi, mis on seotud sotsiaaltoetustega, võib kehtestada, vastu võtta, muuta või tühistada üksnes seadusega või seaduse alusel."

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

18 F. Feyerbacher on Saksa kodanik ning elab Saksamaal, kus ta töötas, maksis tulumaksu ja oli kaetud Saksamaa sotsiaalkindlustusega.

19 Pärast tööleasumist EKP-sse makstakse talle ühenduse maksuga maksustatavat palka ning alates sellest hetkest kohaldatakse tema suhtes EKP töölepingutingimustes ette nähtud korda, ilma et tema palgalt makstaks Saksamaal tulumaksu ja ilma et ta oleks kaetud Saksamaa sotsiaalkindlustusega.

20 Pärast lapse sündi 5. septembril 2008 taotles F. Feyerbacher Saksa ametiasutustelt vanematoetuse maksmist BEEG alusel.

21 F. Feyerbacher väitis, et asukohalepingu artikkel 15, mis käsitleb „töölepingutingimusi", ei välista sellise hüvitise maksmist, kuna vanematoetust ei finantseerita mitte kohustuslikest sotsiaalkindlustusmaksetest, millest see artikkel 15 EKP töötajad vabastab, vaid maksutulust. Lisaks sellele ei kattu antud juhul ükski toetusmakse, kuna EKP talle seda liiki toetusi ei maksa.

22 4. detsembri 2008. aasta ja 8. jaanuari 2009. aasta otsustega jättis Hesseni liidumaa F. Feyerbacheri taotluse rahuldamata põhjendusel, et privileegide ja immuniteetide protokolli sätete ning asukohalepingu artikli 15 kohaselt kohaldatakse EKP töötajate suhtes liidu õigust, mitte aga Saksamaa töö- ja sotsiaalõigust, mistõttu huvitatud isikul, kelle tulu ka Saksamaal ei maksustata, puudub õigus vanematoetusele.

23 Sozialgericht Frankfurt tühistas 30. septembri 2009. aasta otsusega Hesseni liidumaa otsused ja kohustas viimast tunnustama F. Feyerbacheri õigust vanematoetusele esimese 12 kuu jooksul alates lapse sünnist.

24 Hessisches Landessozialgericht, kellele esitati selle otsuse peale apellatsioonkaebus, leiab, et F. Feyerbacher vastab BEEG § 1 lõikes 1 sätestatud tingimustele, mistõttu ta peaks saama vanematoetust, välja arvatud juhul, kui erinormiga on hüvitise maksmine välistatud.

25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib selles suhtes, et asukohalepingu artikkel 15, tõlgendatuna protokolli EKPS ja EKP põhikirja kohta artiklit 36silmas pidades, võib *a priori* olla selline erinorm.

26 Siiski kinnitab nimetatud kohus, et see võib nii olla üksnes siis, kui esiteks need sätted on ülimuslikud Saksamaa sotsiaalõigusest tulenevate kollisiooninormide kohaldamise suhtes. Selles osas tuleb ka kindlaks teha, kas asukohaleping kuulub liidu õigusesse ja on seega siseriikliku õiguse suhtes ülimuslik või on tegemist riigiülese jõuta rahvusvahelise lepinguga, mis kuulub seda lepingut rakendava siseriikliku seaduse tõttu samale tasemele muude Saksamaa seadustega.

27 Teiseks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et isegi kui asukohalepingu artikkel 15 on Saksamaa õiguse suhtes ülimuslik, saab see säte välistada F. Feyerbacherile vanematoetuse maksmise üksnes siis, kui sõna „töölepingutingimused", millele viitab see sama säte ja protokolli EKPS ja EKP põhikirja kohta artikli 36 saksakeelne versioon, tuleb tõlgendada nii, et ükski Saksamaa sotsiaalkindlustushüvitisi käsitlev õigusnorm ei ole EKP töötajate suhtes kohaldatav, sõltumata sellest, kas need hüvitised kuuluvad sotsiaalkindlustuse alla või neid finantseeritakse maksudest, nagu see on vanematoetuse puhul.

28 Hessisches Landessozialgericht kahtleb selles, kas grammatiliselt tõlgendades võib see sõna viidata üksnes tingimustele, mille alusel töösuhe tekib, või töölepingu raamtingimustele, mis võivad sel juhul sisaldada ka töösuhte sotsiaalkindlustusõiguslikke aspekte, kuid mitte tingimata maksudest finantseeritavaid ja territoriaalsuse põhimõttega seotud sotsiaaltoetusi.

29 Kolmandaks tõstatab Hessisches Landessozialgericht küsimuse, kas asukohalepingu artikkel 15 on tõepoolest kollisiooninorm, millest tulenevalt on kohaldatavad EKP töölepingutingimused, välistades F. Feyerbacheri elukohariigi õiguse, ja kas sellisel juhul ei peaks 20. mai 2008. aasta otsusest kohtuasjas C-352/06: Bosmann (EKL 2008, lk I-3827) järeldama, et Saksamaa Liitvabariigil on sellegi poolest õigus kohaldada oma õigusnorme täies ulatuses, kui see ei tekita huvitatud isikule kahju, vaid annab üksnes täiendavaid soodustusi.

30 Selles osas tõstatab eelotsusetaotluse esitanud kohus eelkõige küsimuse, kas 16. detsembri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-293/03: My (EKL 2004, lk I-12013) ja 16. veebruari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-185/04: Öberg (EKL 2006, lk I-1453) ei ole mitte sellised, mis kohustavad võtma sellise lähenemisviisi, kuna esimene neist rõhutab, et EÜ artiklit 10 silmas pidades ei saa nõustuda sellega, et siseriiklikud õigusnormid võiksid takistada ja seega mitte soodustada Euroopa Liidu institutsioonis töötamist, võttes töötajalt võimaluse saada enda riigis sotsiaaltoetusi, mille saamiseks tal oleks õigus

olnud, kui ta seda tööd vastu ei oleks võtnud. Siiski tuleb kindlaks teha, kas asjaolu, et EKP töötajad on vabastatud Saksamaa palgamaksust, samas kui vanematoetust finantseeritakse maksudest, takistab selle käsituse ülekandmist sellisele olukorrale, nagu on kõne all põhikohtuasjas.

31 Neil asjaoludel otsustas Hessisches Landessozialgericht menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [asukohaleping] on osaks liidu õigusest, mis on siseriikliku õiguse suhtes ülimuslik, või on tegemist rahvusvahelise lepinguga?

2. Kas asukohalepingu artiklit 15 koostoimes [protokolli EKPS ja EKP põhikirja kohta] artikliga 36 tuleb tõlgendada kitsalt nii, et hüvitise maksmise aluseks olevate Saksa sotsiaalõiguse sätete kohaldatavus EKP töötajate suhtes on välistatud üksnes siis, kui EKP maksab töötajatele vastavalt [„töölepingutingimustele”] võrreldavat sotsiaaltoetust?

3. Kui vastus teisele küsimusele on eitav:

a) Kas osundatud sätteid tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus sellise siseriikliku sätte kohaldamine, mis järgib peretoetuste maksmisel üksnes territoriaalsuse põhimõtet?

b) Kas Euroopa Kohtu arutluskäik [eespool viidatud kohtuotsuse Bosmann punktides 31–33] on ülekantav osundatud sätete kohaldamisele? Kas asukohalepingu artikkel 15 koostoimes [protokolli EKPS ja EKP põhikirja kohta] artikliga 36 ei võta Saksamaa Liitvabariigilt õigust maksta oma territooriumil elavatele EKP töötajatele peretoetusi?”

Eelotsuse küsimused

32 Oma küsimustega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas asukohalepingu artikkel 15, koostoimes protokolli EKPS ja EKP põhikirja kohta artikliga 36, välistab Saksamaa Liitvabariigi õiguse maksta sellist toetust, nagu on kõne all põhikohtuasjas.

33 Kõigepealt tuleb uurida Saksamaa valitsuse argumente, mille kohaselt on käesolev eelotsusetaotlus vastuvõetamatu, kuna liit ei ole asukohalepingu pool.

34 Nende argumentidega ei saa siiski nõustuda. Selles osas tuleb märkida, et vastavalt asukohalepingu preambuli viiendale lõigule sõlmiti see leping eesmärgiga määrata kindlaks EKP privileegid ja immuniteedid Saksamaal vastavalt privileegide ja immuniteetide protokollile. Nagu väidavad komisjon ja EKP, piirdub asukohalepingu artikkel 15 nende põhimõtete rakendamisega, mis on kehtestatud privileegide ja immuniteetide protokollis, täpsemalt selle artiklites 13, 15 ja 23, ning protokollis EKPS ja EKP põhikirja kohta, täpsemalt selle artiklis 36.

35 Mis puudutab eelotsuse küsimusi, siis need ei käsitle mitte EKP töötajate võimalikku õigust saada liikmesriikide pakutavaid sotsiaaltoetusi, vaid hoopis liikmesriikide õigust selliseid toetusi maksta.

36 Privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 13 kohaselt on töö- ja muud tasud, mida ühendused oma ametnikele ja muudele teenistujatele maksavad, vabastatud riigimaksudest ja neilt tuleb tasuda maks ühendustele.

37 Privileegide ja immuniteetide protokolli artikkel 15 näeb ette, et nõukogu kinnitab komisjoni ettepaneku põhjal ühehäälselt ühenduste ametnike ja muude teenistujate sotsiaalkindlustustagatiste kava.

38 Vastavalt privileegide ja immuniteetide protokolli artikli 23 esimesele lõigule kohaldatakse seda protokolli EKP, selle organite liikmete ja selle töötajate suhtes, ilma et see piiraks protokolli EKPS ja EKP põhikirja kohta sätete kohaldamist.

39 Protokolli EKPS ja EKP põhikirja kohta artikli 36 lõige 1 sätestab, et juhatuse ettepaneku põhjal kehtestab EKP nõukogu EKP personali teenistustingimused.

40 Eespool viidatud sätete alusel võttis EKP vastu EKP töölepingutingimused. Nende tingimuste kohaselt tuleb töö- ja muudelt tasudelt, mida EKP oma töötajatele maksab, tasuda maks ühendustele.

41 EKP töölepingutingimused kehtestavad EKP töötajatele samuti sotsiaaltoetused, mis on võrreldavad tavaliselt liikmesriikide poolt pakutavaga ja mis sisaldavad eelkõige ravi-, õnnetusjuhtumi-, invaliidsus-, elu- ja töötuskindlustust, vanaduspensioni skeemi ja erinevaid peretoetusi.

42 Eelkõige nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et EKP töölepingutingimustes ette nähtud peretoetused sisaldavad majapidamistoetust, ülalpeetava lapse toetust, õppetoetust, koolieelse lapse toetust ning 20-nädalast tasustatud rasedus- ja sünnituspuhkust.

43 Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 12, ei ole EKP töölepingutingimused päris sõltumatud muudest allikatest pärinevatest toetustest.

44 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusi tuleb uurida just selles kontekstis.

45 Kuigi on tõsi, et asukohalepingu artikkel 15 takistab asukohariigil kehtestada EKP töötajatele EKP töölepingutingimustes ette nähtud toetuste saamiseks materiaalõiguslikke või menetluslikke kohustusi, ei kohusta see artikkel kuidagi Saksamaa Liitvabariiki kui asukohariiki andma nimetatud töötajatele põhikohtuasjas kõne all olevat vanematoetust (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Bosmann, punkt 27, ja 12. juuni 2012. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-611/10 ja C-612/10: Hudzinski ja Wawrzyniak, punkt 45).

46 Samuti ei võta nimetatud artikkel Saksamaa Liitvabariigilt, kes ei sea sellise toetuse saamise õigust sõltuvusse töölepingu või kindlustuse tingimustest, õigust anda seda toetust EKP töötajatele, kes elavad tema territooriumil, kuna selline toetuse andmise võimalus tuleneb tegelikult tema õigusnormidest ja liidu õiguse asjakohased sätted seda võimalust ei välista (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsused Bosmann, punktid 28, 31 ja 32, ning Hudzinski ja Wawrzyniak, punktid 48 ja 49).

47 Mis puudutab EKP ja komisjoni esitatud argumenti, et põhikohtuasjas kõne all oleva toetuse maksmine EKP töötajatele on vastuolus EKP autonoomiaga määrata kindlaks töölepingutingimused, siis jääb arusaamatuks, kuidas see toetuse maksmine võiks kahjustada EKP autonoomiat oma töötajatele kehtiva korra kindlaksmääramisel.

48 Eeltoodut arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et asukohalepingu artikkel 15, koostoimes protokolli EKPS ja EKP põhikirja kohta artikliga 36, ei välista Saksamaa Liitvabariigi õigust maksta sellist toetust, nagu on kõne all põhikohtuasjas.

Kohtukulud

49 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

18. septembril 1998 Saksamaa valitsuse ja Euroopa Keskpanga vahel sõlmitud lepingu selle institutsiooni asukoha kohta artikkel 15, koostoimes protokolli Euroopa Keskpankade Süsteemi ja Euroopa Keskpanga põhikirja kohta (EÜ asutamislepingule lisatud redaktsioonis) artikliga 36, ei välista Saksamaa Liitvabariigi õigust maksta sellist toetust, nagu on kõne all põhikohtuasjas.

Allkirjad